

Konferanserapportar

Norsk folkemusikklags seminar 2018: *Norsk folkemusikklag 70 år – folkemusikk- og folkedansforskninga i dag*, 1.–2. november 2018, Universitetet i Sørøst-Norge, Bø

Per Åsmund Omholt

Norsk folkemusikklag sitt årlige seminar gikk av stabelen ved Universitetet i Sørøst-Norges campus i Bø i Telemark torsdag 1. og fredag 2. november. Dette var også jubileumsmarkering for laget som ble 70 år i 2018. Seminaret, som hadde fått økonomisk støtte gjennom prosjektmidler fra Rådet for folkemusikk og folkedans, var godt besøkt; i alt 40 deltakere var samlet i Bø.

På seminaret ble fokus satt på det som har vært en av lagets hovedpilarer gjennom tidene, nemlig forskningen på folkemusikken og folkedansen. Utgangspunktet for den faglige delen var spørsmål som: Hva har forskning og innsamling hatt å si for den levende folkemusikken og -dansen ute i miljøene i dag? Kan det pekes på konkrete effekter? Videre: Hva er status for forskningen på feltet i 2018? Er det rom for forskning på folkemusikk og -dans innenfor de institusjonene som har eller burde ha slik aktivitet? Når vår sektor opp i kampen om midlene? Blir det utdannet tilstrekkelig med forskere, og hva slags kompetanse kreves? Hva bør det egentlig forskes på?

Seminaret samlet aktive forskere, utøvere og formidlere fra Norge og Norden.

Etter at Per Anders Buen Garnås hadde satt forsamlingen i stemning med slåtten «Jårånnatten», innledet professor Mats Johansson fra Universitetet i Sørøst-Norge med temaet «Folkemusikkkforskningen i dag: Samfunnsmessige, økonomiske og institusjonelle vilkår. Kompetansekrav og skolering.» Foredraget ble fulgt opp av dosent og arkivleder ved Svenskt Visarkiv, Dan Lund-

berg, som tok utgangspunkt i det han kalte «arkivloopar», altså hvordan innsamlet materiale kan få tilbakevirkende kraft med tanke på bruk og utøving av folkelige musikkformer. Lene Halskov Hansen fra Dansk Folkemindesamling ga så tilhørerne et innblikk i til dels vanskelige tider for innsamling og forskning i Danmark i perioden fra 1960 til i dag. Første dag ble avsluttet med et engasjerende kåseri om NRK-arkivet av programleder Leiv Solberg.

Før jubileumsmiddagen ble det holdt en boklansering: Gunnar Stubseids *Legendariske hardingfeleer* ble presentert for forsamlingen av forfatteren sammen med representanter fra forlaget.

Seminarer samlet seg så til jubileumsmiddag i Campus Bø's personalkantine med buffet, med en videohilsen fra kulturminister Trine Skei Grande og hilsninger fra blant annet FolkOrg og Rådet for folkemusikk og folkedans. Utdrag

fra en fersk artikkel om lagets historie ble lest av lagets leder Bjørn Aksdal. Under middagen underholdt også en gruppe folkemusikkstudenter fra Rauland. Middagen ble ledet av Kristian Ihle Hanto. Kvelden fortsatte med sosialt samvær.

Dag to av seminarer ble innledet av professor emeritus Egil Bakka ved NTNU med et innsiktsfullt og engasjerende foredrag om danseforskning. Deretter satte seniorforsker Ola Berge fra Tele-

Egil Bakka ble utnevnt til hedersmedlem i Norsk folkemusikkklag.

Folkemusikkstudenter fra Rauland underholdt på jubileumsmiddagen.

marksforskning søkelyset på tematikk for framtidig forskning. Det siste var også utgangspunktet for en avsluttende paneldebatt ledet av Mats Johansson der Dan Lundberg, Lene Halskov Hansen, Bjørn Aksdal, Egil Bakka og Ola Berge var deltakere.

Under lagets jubileumsmiddag i Bø ble Egil Bakka utnevnt til hedersmedlem i Norsk folkemusikklag. Lagets leder, Bjørn Aksdal leste opp styrets begrunnelse for utnevnelsen. Bakka kvitterte med å si noen ord om arbeidet sitt og forholdet sitt til laget. Egil Bakka er det femte hedersmedlemmet i Norsk folkemusikklag. Fra tidligere er Reidar Sevåg (1923–2016), Jan-Petter Blom, Sven Nyhus og Ingrid Gjertsen utnevnt til hedersmedlemmer.

Norsk folkemusikklags seminar 2019: *Spelemann og soldat – folkemusikken og militærmusikken*, 22. mars 2019, Nasjonalbiblioteket, Oslo

Per Åsmund Omholt

Norsk folkemusikklag sitt årlige seminar gikk av stabelen i Oslo fredag 22. mars 2019 i samband med avvikling av lagets årsmøte. Siden seminaret i 2018 var lagt til november og hadde et noe større omfang, og at nyvinnin-gen «Ungt forskerforum» ble avholdt i samband med 2019-seminaret (dette foregikk dagene i forkant av seminaret), fant styret det riktig å begrense seminaret for 2019 til et dagsseminar. Stedet var Slottsbiblioteket i Nasjonalbibliotekets lokaler ved Solli plass, og seminaret samlet i alt 20 deltakere. Tema for årets seminar hadde sammenheng med at forsvarets musikk feiret seg selv i 2018, uten at folkemusikken fikk den plass styret mente den fortjente. Musikken i militærvesenet har betydd mye for både utbredelsen av en del instrumenter på bygdene – for eksempel tromme og klarinett – samt for utdanning av lokale musikere. Norsk Folkemusikklag syntes derfor det var en god anledning til å sette søkelyset på nettopp koblingen mellom den militære og den folkelige musikken.

Innledningene ble besørget av to av styremedlemmene og to inviterte foredragsholdere. Militærmusiker og -historiker Niels K. Persen var redaktør for en antologi, «I storm og stille», som ble utgitt i forsvarets jubileumsår. Persen presenterte denne samtidig som han hadde en gjennomgang av ulike kilder og et omfattende arkivmateriale som er relevante for forskere og historikere.

Førstelektor og trommeslager Bjørn Sverre Kristensen demonstrerte slåttetromma og tok for seg historien om det militære opphavet og den folkelige bruken. Han kunne vise til interessante koblinger mellom trommeslåtter og rytmikk i felerepertoaret.

Lagets leder, organolog og forsker Bjørn Aksdal, satte så søkelys på flere instrumenter i det norske, folkelige instrumentariet som har kobling til det militære, i første rekke klarinetten.

Styremedlem og professor Anne Svånaug Blengsdalen har over tid fordypet seg i musikklivet på 1700-tallet, og hun gav seminardeltakerne en spennende innføring om impulser og repertoar innenfor den aktuelle konteksten.

*Street Music and Narrative Traditions. International Ballad Conference / International Conference of the Kommission für Volksdichtung, 22.–26. mai 2017, Department of Culture and Society, University of Palermo, Sicilian Regional Assembly m.fl., Palermo, Italia*¹

Astrid Nora Ressem

Temaet «Street Music and Narrative Traditions» viser til et stort spekter av framføringsmåter, aktiviteter, sanger og dramatiseringer gjennom tidene. I løpet av den 47. «International Ballad Conference» i regi av Kommission für Volksdichtung (KfV) / The International Ballad Commission ble dette belyst fra mange innfallsvinkler, både fra historiske og samtidige perspektiver og fra ulike land og kulturer. Det var deltagere fra Italia, Albania, Australia, Belgia, Canada, England, Finland, Frankrike, Irland, Japan, Kosovo, Kroatia, Norge, Skottland, Slovenia, Sverige, Sør-Afrika, Tyskland, USA, Wales og Østerrike. Under tematiske session-titler som «Street Singers between Tradition and Modernity», «Ballad Routes and Complexity», «Music and Soundscapes of Urban Political Action» og «The Marketplace: From Broadside to 'Virtual' Public Squares», fikk vi innlegg om skillingstrykksangere og selgere, lokale musikk- og dansefestivaler, adventstradisjoner med gatemusikanter, tradisjonelle ballader i ulike miljøer og tidsrom, karnevalstradisjoner, rituelle rop som kommunikasjon og om omreisende sangere marginalisert av storsamfunnet, som tiggere, blinde, foreldreløse og reisende.

Et paper av Thomas A. McKean utforsket hvordan unge skotter fra reisende slekt bruker Hip-hop/rap som uttrykksform og videreføring av hundreårige tradisjoner med sang som «vital form of communication». I «Donald Trump and Cyberspace Corridos: The New Balladeering of the Twenty-First Century», diskuterte Maria Herrera-Sobek hvordan nyheter og tragedier fortsatt formidles gjennom sanger på gatene i Mexico, i tillegg til at de spres som populærmusikk ved ny teknologi. Corridos om Donald Trump ble lagt ut på internettsider som Youtube umiddelbart etter at han

1. Konferanserapporten ble opprinnelig skrevet for *Puls – musikk- og dansetnologisk tidskrift*. <http://musikverket.se/svensktvisarkiv/publikationer/puls/>

uttalte de famøse ordene om mexicanske immigranter under valgkampanjen. En mengde sangere har lært seg disse corridosene og framfører dem på gatene, altså går visene i et kretsløp mellom digitalt og analogt.

Flere av innleggene handlet om skillingstrykk. David Atkinson har undersøkt engelske 1700-tallskilder, og etterlyste en forståelse for at en balladesanger også ofte var en balladeselger, at sangeren var en del av et kommersielt marked og en større økonomi. Samtidige kilder om viseselgere er sparsomme, men undersøkelser om selve visehandelen, rettsprotokoller, aviser og annen litteratur kan kaste lys over dette. Mangelen på samtidig kildemateriale om sangere og selgere var også et av poengene for undertegnede, som snakket om skillingstrykkprodusent og selger Theodor Rose. Et av hans viktigste markeder var det årlige skreifiske i Lofoten på 1870–/80-tallet. Sigrid Rieuwerts diskuterte vår tids tenkning om muntlighet og skriftlighet i lys av Sir Walter Scott's *Minstrelsy of the Scottish Border*, med kilder fra både muntlige kilder og fra skillingstrykk.

Flere papers diskuterte det narrative i karnevalskultur, teater og bevegelser. Keiko Wells viste hvordan den japanske sangen «Sansho-Dayu» har overlevd i både dukketeater og Kabuki gjennom århundrer ved å utvikle seg i takt med endringer i samfunnet, økonomiske forhold og media. Ingrid Åkesson diskuterte fortellende elementer i det svenske teaterkompaniet *Västana teaters* oppsetninger, gjennom musikk, dans og rituelle, stiliserte og visuelle effekter. Arrangørlandet var sterkt representert med mange deltagere, og vi fikk mange ulike innsyn i italienske og sicilianske sang- og framføringstradisjoner. Leder for vertskapet, Sergio Bonanzinga, ga en innføring i profesjonelle gatesangere og musikanter i Palermo, kalt «orbi» (blind), kjent fra historiske kilder siden 1661. Orbis ble brukt ved religiøse feiringer, i brylluper og andre selskapeligheter og til siciliansk dukketeater.

Dukketeater står fortsatt sterkt på Sicilia, og det meste av konferansen ble holdt i Palermos dukketeatermuseum *International Puppet Museum Antonio Pasqualino*. Midt mellom alle dukker og kulisser fikk vi i tillegg til alle de teoretiske innleggene oppleve levende tradisjoner. Først forestillingen «Duel between Orlando and Ronaldo for their love of Angelica», et fengslende dukketeater, utført med imponerende ferdigheter. De små dukkene ble fulle av liv og opplevdes store som mennesker, slik at da dukkeførerene

viste seg på scenen, så de ut som kjemper. Vi fikk også oppleve to flotte konserter. Den første var «Songs and Dances of the Sicilian Female Tradition», en vakker og sterk iscenesettelse av kvinneliv og kvinnetradisjoner gjennom sang. «Sacred and Profane Songs in the Sicilian Tradition» var en nydelig oppvisning av tradisjonell sang og musikk, og spesielt inntrykk gjorde rituell lokk/rop og den sicilianske sekkepipen, *zampogna el ciaramedda*.

De årlige konferansene i regi av KfV, varierer i innhold og størrelse fra år til år, men deltagelsen er jevnt over økende. Det er et inkluderende miljø med stor faglig og kulturell bredde, og konferansene er et viktig internasjonalt møtepunkt for studier av tradisjonelle og populære sangtradisjoner.

XXXV European Seminar in Ethnomusicology, 3–7 September 2019, Music Department at Durham University, Durham, UK

Thomas Solomon

The XXXV European Seminar in Ethnomusicology [ESEM] was held in Durham, UK on 3–7 September, 2019. The seminar was held in the Music Department at Durham University, literally next door to Durham's UNESCO World Heritage site consisting of Durham Cathedral and Durham Castle. The hosts and seminar chairs were Laura Leante and Martin Clayton. As stated in the seminar's call for papers, this year's theme "Performing bodies" encouraged contributions addressing the role of the human body and movement in the performance of music and dance. Relevant topics and approaches noted in the call included the application of theories of embodied cognition to the study of music and dance, gesture studies, and the intersection of embodiment, affect and sound. The program committee selected a group of papers that considered these issues using a variety of theoretical and methodological approaches and covering the musics of a wide range of cultures, from Sri Lankan low-country drumming, tango in Japan, and the body-instrument relation in traditional Polish fiddling, to

gestural interaction in South Indian vocal lessons, Irish music sessions, and dance in Trinidadian steelband performance.

The program for the meeting included ca. 45 presentations, including papers, poster sessions, and film/multimedia presentations, from participants representing around 20 countries, mostly from Europe, but also with a few presenters coming from places further away such as USA, Japan, Korea and Brazil. Norway was represented by Thomas Solomon, who presented the paper “Music and the Body: From Cognition to Performance.” Other participants from Scandinavia included Dan Lundberg and Karin Eriksson from Svenskt visarkiv in Stockholm and Mats Nilsson from University of Gothenburg.

Rolf Inge Godøy from University of Oslo held the 2019 John Blacking Memorial Lecture, titled “Constraint-Based Musical Expression.” The lecture argued for a focus on musical sound as produced by human body motion, rather than in terms of conventional notions such as pitch and duration. Professor Emeritus John Baily also presented an invited guest lecture in which he revisited some of his early work Afghan lutes, music structure, and human movement.

The seminar also included a gospel workshop and a performance session featuring Northumbrian pipes, as well as a guided tour of Durham Cathedral. Opportunities for musical socializing after the daily academic program included an Irish tune session hosted by the pub in St. Chad’s College at the university, where local musicians and seminar participants shared tunes and songs. The seminar’s traditional excursion day featured a trip to the Beamish Museum, a 300-acre open-air regional living museum demonstrating what rural life was like in northeast England in the early Twentieth Century.

The final program of the seminar can be found at http://esem-music.eu/wp-content/uploads/2019/08/ESEM2019_Final_Programme_20190830.pdf.

«Imagine the future!» – 50-årsjubileum for IASA-konferansen, 30. september–3. oktober 2019, The Netherlands Institute for Sound and Vision, Hilversum, Nederland

Marit Stranden og Kjetil Landrog

The International Association of Sound and Audiovisual Archives (IASA) ble dannet for å fremme internasjonalt samarbeid mellom arkiv som ivaretar audiovisuelt arkivmateriale. Organisasjonen har sin opprinnelse i *International Council of Traditional Music (ICTM)* og *UNESCO*. I år var det 50-årsjubileum for den årlige internasjonale konferansen som ble arrangert i mediebyen Hilversum 30. september–3. oktober hos *The Netherlands Institute for Sound and Vision* med «Imagine the future!» som hovedtema for konferansen. Siste konferansedagen var felles med *Joint Technical Symposium (JTS)*, som hadde sin konferanse 3.–5. oktober.

Det var rekorddeltakelse, både unge og etablerte arkivarer og akademikere fra over 47 land, med en hovedvekt av europeiske deltakere. Dette inkluderte deltakere fra firma som digitaliserer arkivmateriale og selger programvare for digitalisering, samt fagsystem for gjenfinning, merking og presentasjon. Arkivforbundet deltok med generalsekretær Kjetil Landrog og styremedlem Marit Stranden, som også var med i arrangementskomiteen. Programkomiteen valgte ut over 100 konferanseinnlegg inkludert poster fra de innsendte sammendragene. Det var to hovedforedrag. Prof. Mark Plumbley (University of Surrey) presenterte en oversikt av forskning på maskinlæring av hverdagslige lyder, som har hatt begrensninger i mangel på data. Foreløpig har forskningen resultert i nye typer alarmer som reagerer på f.eks. glassknusing. Rebecca Holte, leder ved The Audio and Moving Image (AMI) Preservation Program, the New York Public Library, ga et innblikk i en stor virksomhets arbeide med å risikovurdere og effektivisere digitalisering av et stort audiovisuelt materiale. De er opptatt av å dele erfaringene og gir kurs.

De fire parallelle programmene inkluderte 13 praktiske workshops og veiledningssesjoner basert på veiledningene, som ligger online på nettsi-

dene², og komitémøter. Det var en kombinasjon av tekniske, forsknings- og formidlingstema. Den audiovisuelle tenketanken har kommet med 10 hovedanbefalinger og presenterte her eksempler på å jobbe nærmere med kuratorer og produsenter. De refererte både til Ibsen om å være i kontakt med det eldre for å være dagsaktuell, og brukte interaktiv spørreundersøkelse underveis for å teste holdninga til tilhørerne for å bruke arkivmaterialet på nye måter. Et gjennomgående tema for mange presentasjoner var den økte formidlingen som resultat av digitalisering. Det var flere presentasjoner som brukte den økte fleksibiliteten til å «gi tilbake» samlinger til urfolk, minoriteter og samfunn i tidligere kolonialiserte land, der samfunnet som er dokumentert får kontroll over rettighetene på samlingene og kan bidra med ytterligere metadata. Lettere tilgang på samlingene har styrket språket og støttet forsoningsprosesser. Arkiv i tidligere kolonistater har utfordringer med å få ungdom til å ta i bruk arkivmaterialet. En utfordring er at dokumentasjonen er gjort med kolonistatens utenfra-blikk. Mange minoriteter ønsker selv å ha kontroll på dokumentasjon og hvordan de fremstilles.

Det var flere komiteer og møtearenaer for f.eks. forskningsarkiv, nasjonalarkiv, kringkastere, diskografi, «diversity task force», «organizing knowledge» og «training and education» i tillegg til den tekniske komiteen. Den tekniske komiteen har publisert den nye standarden for video IASA-TC 06³, og mange deltok på gjennomgangen av denne. Utdanningskomiteen utarbeider et kurs som skal behandles av styret. *Europeana Media* hadde en worldcafe-workshop med erfaringsdeling og innspill i prosessene rundt å dele digitalisert materiale. De har som mål å publisere en avspiller med åpen kildekode i februar 2020, og fikk innspill på ønsker for hva arkivarene ønsket at spilleren skulle inkludere.

Det var to år ut i den treårige styreperioden, så årsmøtet ga informasjon til medlemmene inkludert informasjon om den kommende valgprosessen. Norden har vært representert i styret ved kasserer Tommy Sjöberg. Han signaliserer at han går ut av styret da han vil pensjoneres fra sin stilling ved Folkmusikens hus i Rättvik. Det kommer stadig nye medlemmer fra over

2. <https://www.iasa-web.org/iasa-publications>, lasta ned 23.10.2019

3. <https://www.iasa-web.org/tc06/guidelines-preservation-video-recordings>, lasta ned 23.10.2019

hele verden. Foreløpig er det færrest fra spansktalende land. Styret er også opptatt av at organisasjonen trenger nye generasjoner av medlemmer. The Journal of the International Association of Sound and Audiovisual Archives er fagfellevurdert for tredje året, og er nå digital og tilgjengelig.⁴ Det pågår en diskusjon om det trykte tidsskriftet skal legges ned, da portoer for ut-sending er en stor kostnad. IASA er representert i fem UNESCO-grupper.

Det var over 20 nordiske deltakere i år som møttes kort for å diskutere *IASA* som plattform for å møtes, og eventuelt re-aktivere *Nordic Branch* som en uformell undergruppe under *IASA*. Alle ser positivt på å møtes og utveksle erfaringer. Utfordringen er å prioritere enda en reise i en travel hverdag med lite ressurser. Noen var positive til å forsøke å få en felles arena med Baltiske arkivers årlige seminar (<http://www.baacouncil.org/>, her er allerede noen institusjoner medlemmer), og andre mente det var bedre å ha et lite nordisk møte. Ingen tok initiativ til et seminar følgende år. Det ble foreslått å planlegge en felles nordisk middag en dag under neste års *IASA*-konferanse. Det vil sendes ut informasjon til alle nordiske *IASA*-medlemmer.

Det var flere sosiale arrangement. Åpningsmottakelsen hadde et spennende innslag der Aleks Kolkowski (komponist, musiker og forsker) gjorde opptak av et lokalt kor på vokssylinder med Edison fonograf, og spilte av opptaket, til stor jubel. Konferansemiddagen åpnet med et slideshow med bilder fra hver konferanse og hadde flere hilsener fra tidligere presidenter og søsterorganisasjoner.

Dietrich Schüller, som var en av de inviterte foredragsholderne på det 8. norske arkivmøtet, ble overrasket og hedret flere ganger under konferansen; det opprettes et arbeidsstipend for audiovisuell opplæring i Schüllers navn som skal deles ut årlig, hans 80-årsdag ble markert under jubileumsmiddagen og han mottok den første utmerkelsen *JTS* delte ut.

Det ble arrangert syv omvisninger. Vi deltok på omvisning i moderne museum Stedelijk Museum der Kjetil Landrog fikk omvisning i hvordan de bevarer de store samlingene som ikke vises frem, og forbereder gjenstander før de eventuelt blir utstilt. Marit Stranden deltok på en omvisning hos vertskapet: The Netherlands Institute for Sound and Vision. Instituttets

4. <http://journal.iasa-web.org/pubs>, lasta ned 23.10.2019

samling av millioner av timer av radio, TV, film, foto og musikkopptak vokser daglig. Der fikk hun en omvisning i bygget med innblikk i historien til instituttet og se digitaliseringsstasjonene for lydbånd og film.

Konferansen har et inkluderende miljø og det ble knyttet kontakter og utvekslet erfaringer på tvers av landegrenser, kulturer og faglig tilhørighet. Vi oppfordrer flere arkiv til å delta på neste års konferanse, som blir i Dublin.

Videre informasjon om konferansen:

<https://www.youtube.com/watch?v=DN9gxMXxv2c&feature=youtu.be>

https://www.flickr.com/photos/iasa_web/collections/72157711172300821/

<https://docs.google.com/document/d/1UrtP38Jrauuq20u9jdTA5dZ8A7QYAYwIhr0C7aZqLY/edit>

Fonograf Aleks Kolkowski gjorde opptak av et lokalt kor på vokssylinder med Edison fonograf. Foto: Melanie Lemahieu.

Folkemusikk i fortid, notid og framtid – Rekruttering, publikums- og sjangerutvikling i folkemusikken og folkedansen, 9. august 2019, Universitetet i Sørøst-Noreg, Bø

Anne Svånaug Blengsdalen

For fyrste gong arrangerte Telemarkfestivalen, Universitetet i Sørøst-Noreg (USN) og Telemarksforskning eit felles fagseminar i samband med den årlege Telemarkfestivalen. Tema var folkemusikk i fortid, notid og framtid – med vekt på rekruttering, publikumsutvikling og sjangerutvikling. Seminaret fann stad fredag 9. august på USN. Om lag 30 deltok.

Seminaret vart innleia med eit kunstnarisk innslag ved Sunniva Langås-Røiland på hardingfele før panelsamtala om rekruttering i folkemusikk og folkedans tok til. Sentrale spørsmål som vart drøfta her, var; kva er det med folkemusikk som lokkar? Kva gir rekruttering? Kva skal til for å halde på sjangeren/tradisjonane? Korleis jobbe systematisk med rekruttering av utøvarar?

I panelet sat Even Westeng, Johanne Flottorp og Sigrid Kjetilsdotter Jore som representerte dei unge utøvarane innan dans, hardingfele og kveding. Guri Røsok, rektor ved Bø kulturskule, representerte ein kulturskule der opplæring i folkemusikk har gjeve svært gode resultat. I diskusjonen kom det fram at familien spelar ei stor rolle for å bli rekruttert inn i folkemusikken. Dette saman med eit godt pedagogisk tilbod og eit miljø å trivast i. Anne Svånaug Blengsdalen, professor ved USN leia debatten.

Neste bolk på programmet handla om kunnskapsutvikling, om folkemusikk og forskning. Korleis heng forskning og sjangerutvikling saman, og kva kan kulturpolitisk forskning bidra med når folkemusikkfeltet tenkjer strategisk? Seniorforskar Ola Berge ved Telemarksforskning innleia diskusjonen. Han peika på fråveret av forskning frå eit sosiologisk og samfunnsvitskapleg perspektiv i folkemusikkmiljøet. Svært mykje av folkemusikkforskninga står i den humanistiske fagtradisjonen med særleg vekt på historie. Han kom òg inn på den motstanden mot forskning som mange i miljøet deler, ein meir eller mindre sunn skepsis mot å føre folkemusikken inn i institusjonelle ramar.

Tredje bolk var via rekruttering og publikumsutvikling. Publikumsutvikling er eit nokså nytt fagfelt. Det er i slekt med omgrepet marknadsføring, men famnar vidare. Publikumsutvikling inneber rekruttering og utvikling av nye publikumsgrupper. Det politiske hovudmålet med publikumsutvikling er auka publikumsmangfald. Annette Winkelmann, stipendiat ved USN leia paneldebatten. I panelet sat Alexandra Archetti Stølen, dagleg leiar for Oslo World, Kristoffer Mosfjeld, dagleg leiar for Telemarkfestivalen, Mari Beate Sannes, festivalkoordinator for Notodden Blues Festival og Kristian W. Rantala, dagleg leiar ved Vinje-senteret. Dei tre sistnemnde er alle tidlegare studentar ved BA i kulturledelse. Spørsmåla som vart drøfta galdt korleis dei ulike aktørane i feltet arbeider med publikumsutvikling. Korleis utvida publikumsgrunnlaget til nye målgrupper? Alle representantane fortalte om korleis dei på ulike vis arbeider med å nå nye publikummarar, gjennom til dømes kursverksemd, *cross over*-tiltak i programmering og tilbod for born og unge.

Etter kaffipausen fekk deltakarane høyre Caoimhin O Raghallaigh og Dan Trueman, musikarar som er eksponentar for nyskapande musikalske arrangement, basert på tradisjonell folkemusikk. Dette innleia fjerde og siste bolken på seminaret.

Telemarkfestivalen er ein arena for både tradisjonelle folkemusikalske uttrykk og musikalsk nyskaping. Her vart spørsmål knytte til sjangerutvikling i ljøs av forvaltning av kulturarv versus fornying og endring. I paneldebatten, leia av Ole Berge, deltok Anders Røine, Anne Hytta, Per Anders Buen Garnås, Unni Løvlid og Ane Roggen, alle erfarne og allsidige utøvarar. Her vart paneldeltakarane utfordra med spørsmål om korleis navigere mellom folkemusikk- og dans, og andre sjangrar, nye instrumentsamansetjingar og ny teknologi? Kvar går grensene for nyskaping versus tradisjon? Og korleis kan folkemusikkarva best takast vare på i framtida? Dette er ein vedvarande og medveten diskusjon i folkemusikkmiljøet. I paneldebatten var det ulike syn. For nokon var det viktigast å vera *musikar*, ikkje snevre det inn til å vera folkemusikar. Andre meinte nyskapinga ikkje tilførte folkemusikken meirverdi. For å parafrasere ei vanleg avslutning i stilar på skulen: Alle var samde om at folkemusikkens ibuande kvalitetar er det som best sikrar framtida til denne sjangeren.

Folk Music Analysis – Computational Approches to world music analysis,
2.–4. juli 2019, Birmingham City University, Birmingham, England

Per Åsmund Omholt

Første uken i juli 2019 var teknologi-interesserte musikkforskere og musikkinteresserte teknologer samlet til en tre-dagers konferanse i Birmingham, England. Konferansen forente to ulike nettverk – slik det går fram av tittelen her – som forsker på og formidler folkemusikktradisjoner og world music med utgangspunkt i teknologiske metoder. Disse årlige møtene – og nettverkene – retter seg mot musikkforskere, etnomusikologer, musikere, bibliotekarer, museumsarbeidere, studenter og teknologisk ekspertise. Sommerens konferanse samlet ca. 40 deltakere fra ulike verdensdeler, og gikk av stabelen ved Birmingham City University. Tre av deltakerne kom fra Norge, alle fra raulandsmiljøet på Universitetet i Sørøst-Norge: Professor Mats Johansson, førsteamanuensis Per Åsmund Omholt og stipendiat Anders E. Røine.

Presentasjonene var til dels kontrastfylte, men kan sies å dele seg i to hovedretninger: Forskningsarbeider som tar sikte på å framskaffe ny empiri ved bruk av teknologisk tilnærming og arbeider som tar i bruk teknologien for å formidle, til dels også for å organisere data. Gjennom de tre dagene med presentasjoner fikk deltakerne innblikk i et bredt spekter av tema, bl.a. intonasjon i iransk sekkepipemusikk, klang og harmonikk i georgisk korsang og trommetradisjoner i Uruguay. De norske bidragene var som følger: Mats Johansson: «Timing – sound interactions in Traditional Scandinavian fiddle Music: Preliminary findings and implications», Anders Erik Røine: «Phrasing Practices in Norwegian Slåtte Music – Preliminary results and methodological considerations» og Per Åsmund Omholt: «Painting blue – on measuring intonation in Hardanger fiddle tunes».

Ved siden av foredrag var det også et kulturprogram, og Universitetet i Birmingham viste seg å ha et aktivt folkemusikkmiljø som fikk presentere seg for deltakerne. Primus motor og lærer for studentene var felespiller Joe Broughton, bl.a. kjent fra grupper som Urban Folk Quartet, som for øvrig ga en flott kveldskonsert for deltakerne på seminaret.

For den som vil vite mer, se:

<http://fma2019.bcu.ac.uk/> og <https://fma2020.aau.dk/>

Konferansen *Living heritage in the Nordic countries* og dannelsen av *The Nordic and Baltic network on Intangible Cultural Heritage*, 31. oktober–2. november 2019, Hanaholmen Cultural Centre, Hanaholmen, Esbo, Finland

Marit Stranden

I månedsskiftet oktober–november ble det for første gang arrangert en nordisk konferanse innenfor immateriell kulturarv. Fokuset for konferansen var rollen til kulturarvsutøverne («communities» i konvensjonsteksten) og mulighetene for nye bærekraftige samfunn. Konferansen samlet 150 utøvere, NGO-er (ikke-statlige organisasjoner) og eksperter i levende kulturarv fra alle nordiske og baltiske land inkludert samiske representanter, samt noen deltakere utenfra Norden.

Konferansen ble holdt i naturskjønne omgivelser på Hanaholmen, Esbo, Finland 31.10–2.11.2019. Arrangør var Finnish Heritage Agency i samarbeid med finske departementet for utdanning og kultur, Hanaholmen Kulturcentrum för Sverige och Finland, Centret för konstfrämjande (Taïke), den finske UNESCO-kommisjonen, den norske ambassaden i Finland, utenriksministeriet i Finland og Northern Dimensions Partnership on Culture (NDPC).

Konferansen ble åpnet av minister for utdanning og kultur Riitta Kairosoja. Hovedforedraget av Susanne Schnuttgen, sekretær i UNESCO-seksjonen for levende kulturarv, ga en oversikt over kulturarvsutøverne og NGO-enes rolle i konvensjonen. Alle de nordiske landene, inkludert Åland, Færøyene og Grønland, var representerte og statspartene delte erfaringer fra implementering av UNESCO-konvensjonen av 2003 om vern av immateriell kulturarv og det nordiske samarbeidet innen konvensjonsarbeidet. Erfaringer ble delt fra vernepraksiser, effekt av å stå på UNESCO-lister og

fra utvikling av en regional immateriell kulturarvsstrategi i Österbotten. Det var lagt opp til erfaringsdeling for alle deltakere gjennom paneldebatter og workshops innen bærekraftig utvikling, utdanning, museer og nordisk-baltisk samarbeid, utøvende kunst, håndverk, muntlige tradisjoner og naturen og levende kulturarv. Konferansen ble dokumentert, og de fleste bidragene er delt på nettsiden <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/en/event/living-heritage-in-the-nordic-countries> (lasta ned 12.11.2019).

Workshop om nordisk-baltisk samarbeid videreutviklet det uformelle nettverket «The Nordic and Baltic network on Intangible Cultural Heritage» som ble dannet på seminar under Kaustinen folkemusikkfestival i juli. Nettverkets mål er å dele god praksis på tverrinvolvering. Det er basert på samarbeidet som ble etablert gjennom de nordiske UNESCO-instruktørutdanningene i Trondheim i 2014 og 2015, og utviklet en nettside for deling av gode vernepraksiser: <https://www.nordicsafeguardingpractices.org/> (lasta ned 12.11.2019). Nettverket ønsker årlige seminar åpne for alle som er interesserte i å jobbe etter intensjonen i UNESCO-konvensjonen for vern av immateriell kulturarv. En komité skal utarbeide rammer og program for det første seminaret, som blir arrangert i forbindelse med Berettarfestivalen i Ljungby 11.–14. juni 2020 i Sverige. Her vil komiteen presentere forslag til organisering av nettverket inkludert etiske prinsipper, rullering av komiteens medlemmer og seminarets vertskap. Komiteen ble også oppfordret til å opprette åpne kommunikasjonskanaler for lav-terskel kommunikasjon der alle interesserte kan melde seg inn; ich-net@googlegroups.com og <https://www.facebook.com/groups/505811713306226/>.

De sosiale innslagene bidro med refleksjoner innen levende kulturarv, som hvordan det påvirker å måtte flykte fra sin kjente kultursfære og hvordan utøvere kan forske på og videreutvikle tradisjonen og formidlingen. Deltakerne fikk et seminar i finsk saunakultur, både teoretisk basert på et doktorgradsstudium og i praksis. De tøffeste testet ut vekselvirkningen av sauna og et bad i den høstkalde baltiske sjøen.

Siste dagen arrangerte Centret för konstfrämjande (Taika) en «World Saving Clinic» med uttesting av «The Wheel Chart for Sustainable Development and ICH» på 50 konferansedeltakere. Basert på Faro-konvensjonens tro på samkreativitet, er målet at hjulet skal fungere som selvhjelp til

å diskutere og reflektere over bærekraftighet til levende kulturarv på tvers av disipliner. Hjulet er utviklet som en del av prosjektet «Creating new practises of sustainability – Cross-sectorial creativity in the era of climate change», støttet av the Northern Dimension Partnership on Culture. Det var første gang utviklerne testet ut hjulet, og de fikk (og ønsker flere) nyttige tilbakemeldinger på hvordan det fungerer, og hva folk savner. Noen savnet det åndelige/religiøse aspektet fra et holistisk perspektiv. Vi ble oppfordret til å teste det videre ut, og hjulet og informasjon om prosjektet kan finnes her: <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/en/article/kestavan-kehityksen-kompassi-ja-aineeton-kulttuuriperinto> (lasta ned 12.11.2019).

Det er interessant å se hvordan implementeringen av konvensjonen og de forskjellige landenes holdninger til hvordan den kan brukes, har utviklet seg. Konferansen var en åpen arena for erfaringsdeling og inspirasjon til deltakere som i forskjellig omfang kjente til konvensjonen. Det var ikke overraskende at det var Finland som var første vertskap for en slik konfe-

Uvanlig forelesningsrom for presentasjon av doktoravhandling på finsk sauna-tradisjon, før konferansedeltakerne fikk prøve sauna og svømming i baltiske havet. Foto: Marit Stranden.

ranse. Forhåpentligvis tar de andre nordiske landenes statsparter stafettpinnen videre og arrangerer nye nordiske konferanser for å fortsette den gode delingskulturen. Det nordisk-baltiske nettverket for levende kulturarv er drevet av NGO-er og eksperter, og har intensjon om å arrangere årlige åpne seminar for erfaringsdeling. Du er herved invitert til å delta i nettverket og oppfordret til å komme på konferansene.

Nordisk forum for folkemusikkdokumentasjon og forskning (NOFF) og Fortbildnings- og nätverksträff kring folklig och historisk dans, 15.–17. oktober 2019, Smålands Musikarkiv, Växjö, Sverige

Hans-Hinrich Thedens

Forskere og arkivarer fra Sverige, Danmark, Svensk-Finland, Færøyene og Norge møttes på Smålands Musikarkiv i Växjö der Mathias Boström og Magnus Gustavsson stod som vertene. Programmet for møtet bestod som vanlig av enkeltstående innlegg og den såkalte «runden» der vi oppdaterer hverandre på hva vi har gjort i året siden vi møttes sist. Et undertema var «hvordan vi når ut», dvs. formidling fra arkivene. Vertene begynte med å beskrive sitt arkiv og sitt forhold og samarbeid med Musik i Syd som nå er Sveriges nest største konsertarrangør etter den svenske kirken.

Helen Rossil innledet om sitt doktorgradsarbeid om danske folkelige koraler. Hun utredet først om kildesituasjonen – fra den første koralboken fra 1697 til mange mindre utgivelser og lydopptak av tradisjonell salmesang. Rossil beskrev hvordan de ulike bøkene ble brukt, hva som var folkelig praksis og hva som ble ønsket fra kirkelig hold. Selv foretrekker hun begrepene salme og salmesang og mente at begrepet «folklig koral» kom fra musikkvitenskapens startfase, særlig fra Moberg 1935. Hennes forskningsmateriale er feltopptak fra mellom 1930- og 1960-tallet, gjort i en annen kontekst enn menighetssang.

Så innledet Boström og Gustavson om formidlingsprosjekter i Växjö. De har utviklet en App som kan lede brukere gjennom en musikalsk stads-

vandring der man har tilgang til ulike medier som har direkte tilknytning til steder i byen Växjö. I tillegg har de satt opp en egen TV-kanal på internett der man kan strøomme konserter i regi av Musik i Syd. Man lager 5–8 produksjoner hvert år innenfor en budsjetttramme på ca. 700 000 svenske kroner. Siden 2015 er det blitt 110 slike konsertfilmer og disse blir avspilt ca. 500 ganger hver måned.

Et annet eksempel var en forestilling om «Skomakerens visor» i sammenheng med et intervjuprosjekt. Her brukte man både musikere og skuespillere.

Runden:

Den store gledelige nyheten fra Svenskt visarkiv var at stilingen etter Ingrid Åkesson er blitt besatt igjen. Den nye kollega i Stockholm heter Madeleine Modin. Ellers er nok en flytting forestående, mest sannsynligvis ut av bykjernen, noe som ikke vil gjøre det lettere for langveisfarende å besøke arkivet. Det er et visst press på å nå den store, brede allmenheten og et tiltak er en forelesningsrekke med gratis adgang. Nettsidene jobbes det også kontinuerlig med og en god del lyd er blitt lagt ut. Plateselskapet Caprice har også lagt ut hele Karl Tiréns samling av voksruller, og Svenska Middelalderballader vil også legges ut snart.

Finlands svenska folkmusikinstitut i Waasa berettet om prosjekter basert på spørsmålslister, en om konsum av tradisjonsmusikk og en annen om folkemusikk og teknologi. Nytt i samlingen er at man også bygger opp et arkiv av folkedans som inntil nå ikke hadde et sted å være. Tidsskriftet Folk och Musik er gjenopprettet og vil komme med en oppfordring om bidrag om en stund. I tillegg vil arkivet videreføre serien med plateutgivelser og leter aktivt etter innspill og forslag til nye prosjekter.

Færøyene var representert for første gang på en stund. Arkivet i Tors-havn har to ansatte, en av dem forsker, og kunne presentere nye nettsider <https://www.setur.fo/>. Her er en samling på 2500 spolebånd og voksruller blitt digitaliserte og legges ut når tillatelser fra etterkommere er på plass. Lokalmiljøene har vært svært velvillige til å gjøre opptakene tilgjengelige. Man prøver å komme så langt at alle opptak fra enkelte kommuner er på siden: <https://bandasavn.setur.fo/>. De eldste opptakene er fra 1902.

Dansk folkemminnesamling: Lene Halskov Hansen fortalte at det nå faktisk ikke lenger var fast ansatte musikkarkivarer på Det Kongelige Bibliotek og at hun selv er på vei ut etter flere midlertidige engasjementer. Nye tilvekster har kommet i form av visetekster og konsertprogrammer fra KB og er nå i ferd med å digitaliseres. Nytt er også at dansebøker er blitt lagt ut på KBs nettsider. Det Kongelige Bibliotek jobber med nye nettsider, men akkurat som i andre store institusjoner går prosessen i retning av sentralisering, og folkemminnesamlingen vil ikke lenger kunne ha egne fagsider. Isteden blir det guider og veiledningstekster.

Institutt for språk och folkeminnen i Gøteborg var ny i forsamlingen og kunne presentere en ny database med navn «hitta folkmusiken» som også har en egen Facebook-gruppe. Så langt er dette en betaversjon.

Smålands folkmusikkarkiv hadde flere ting å melde enn i den første temabolken. Man jobber med en ny CD med en folkemusikk-duo som har 50-års jubileum etter at de startet i den grønna vågen og en CD som presenterer musikken på Øland før og nå.

På Sigfrids-dagen 15. februar slippes det et rekonstruert Officium med gregoriansk sang og dreielire. Boken «Spelemannsbøker i Norden» med innlegg fra symposiet i 2018 ble ikke ferdig til møtet, men kom ut i januar 2020.

NOFF-møtet ble avsluttet midt på den andre dagen, men så begynte et nytt møte, «Fortbildnings- og nätverksträff kring folklig och historisk dans» koordinert av Zandra Axelsson, dansearkivar på Smålands musikkarkiv. Det kom hele 40 deltakere, blant dem noen akademikere, men flest aktive og mange av dem svært erfarne folkedansere.

Første innlegg var det historikeren Eva Ulvros fra Lunds universitet som holdt «Om Dansens och tidens virvlar – om dans och lek i Sveriges historia». Hun ga et sammendrag av sin bok om borgerskapet i Sør-Sverige. Hun hadde funnet mange skildringer av dansefester – som det må ha vært ekstremt mange av. Hun ga også en oversikt over hvordan dans ble omtalt gjennom tidene, helt fra antikken, men den mest relevante delen av hennes fremstilling gjaldt nok danseutdanningen for den svenske adelen på 1600- og 1700-tallet og de franske dansemestrenes rolle.

Göran Andersson, dansarkivarie emeritus fra Smålands Musikarkiv fortsatte den historiske fremstillingen og innledet «om skapandet av en svensk

folkdanskanon». Andersson tok for seg bøkene med dansebeskrivelser som ble brukt i folkdansbevegelsen, både den «Gröna boken» med danser etter Anders Selinder (1806–1874) og «Lekstugan» fra 1897 som inneholdt den første beskrivelsen av folkelige danser i Sverige. Videre nevnte han hvordan dansene ble mer og mer normerte fra begynnelsen av 1900-tallet og at det ble et mål at folkedansene skulle være like over hele landet. En komité redigerte nye utgaver av den «Gröna boken» og vedtok endringer hvert år.

På kvelden møttes deltakerne igjen til sosialt samvær og praktisk instruksjon i både kvadriljer og engelske rekkedanser. En av instruktørene var Dag Vårdal fra Bærum som innledet torsdag morgen om *Samværsdansen i Christiania på 1800-tallet*. Vårdal beskrev sitt forskningsarbeid og særlig kildesituasjonen. I tillegg til litteratur om dansekvelder spilte også danse-lokalene en stor rolle, og Vårdal kunne vise en hel rekke tegninger, malerier og fotografier. Danserepertoaret skilte seg fra Sverige i at danser i firkantoppstilling (kvadriljer) var langt færre og at menuetten holdt seg mye lenger.

Avslutningen stod igjen Magnus Gustafsson for. Han tok for seg dansbetegninger i spelmansbøker. Kun 17 av over 300 slike bøker i den Svenske folkemusikkommisjonens samling inneholder dansebeskrivelser. Kvadriljer, kontradanser, franseser og angleser dominerer i disse. Sjangrenes forekomst varierer gjennom tre tidsperioder Gustavsson hadde sett på: 1640–1730, 1730–1810 og 1810–1880. Menuetten og kontradansene dominerer i den tidlige perioden, kontradansene blir store på 1800-tallet og valsen dominerer i den siste perioden. Men det er Polonese og Pols som er størst i alle tre. Betegnelse her er langt fra klare og utgjør faktisk ingen dikotomi. Mer spesifikke polstyper blir ikke brukt i det hele tatt.

Neste NOFF-samling blir på Nasjonalbiblioteket i Oslo høsten 2020.

Lirekassfestival med fagdag, 9.–11. august, Ringve Musikkmuseum, Museene i Sør-Trøndelag, Trondheim

Sveinung Søyland Moen

Då Ringve Musikkmuseum inviterte til noko så eksotisk som Lirekassfestival, var det sjølv sagt berre å hiva seg rundt og melda seg på. Med oppmoding om å ta med eige instrument pakka eg ned eit bordpositiv eg var så heldig å få tak i for nokre år sidan og reiste til Trondheim. Bakgrunnen for festivalen var Ringve si utstilling *Musikk på boks* om mekaniske musikkinstrument i Noreg 1750–1930.

Fagdagen starta med ei omvising i utstillinga *Musikk på boks*, som ikkje berre var informativ, men òg underhaldande for både vaksne og barn. Ein kunne sjå mange ulike typar instrument frå store pianola til små speledåsar. Gjennom videoar kunne ein sjå korleis instrumenta vart til, og ein kunne bruka lyttetasjonar til å høyra nokre av dei svært ulike instrumenta som var utstilte. Utstillinga inneheldt ulike aktivitetar der ein til dømes kunne laga eigne melodiar og mata dei inn i små speledåsar, eller berre prøva å sveiva på eit positiv.

Steinkjerpositivet vart naturleg nok vektlagt i presentasjonane under sjølve fagseminaret. Kristin Eek byrja med ein presentasjon om positivmarkarar i Steinkjer, før Jann-Magnar Fiskvik fortalde om teknikken i Steinkjerpositivet gjennom å visa oss ein biletserie frå eiga restaurering av eit Steinkjerpositiv. Etter lunsj tok Mats Krouthén, konservator ved Ringve, oss gjennom historia til dreieliren i Noreg med undertittelen «Fra borgerens luksussalong til landsstrykerens bakgård». Det var ein særst interessant fagdag der me mellom anna fekk høyra korleis Steinkjerpositivet vart spreidd langs Norskekysten med jektefarten og korleis lirekassen vart nytta som «pensjon» for militærveteranar. Me fekk òg høyra om andre positiv der ein kuriositet var *serinetten*, eit fransk instrument brukt for å læra melodiar til songfuglar som kanarifuglar og svartrostar. Dette instrumentet hadde òg si utbreiing i Noreg. Fagdagen vart avslutta med ein kort samtale om lirekassen si rolle i dag, der deltakarane mellom anna diskuterte forholdet mellom mekaniske og elektroniske lirekassar. Dei kan gjerne sjåast som to ulike instrument som òg tilfører ulike element til tradisjonen.

Laurdagen og søndagen var sett av til sjølve festivalen der deltakarane spelte på instrumenta sine i tunet på Ringve, men òg i Trondheims gater. På Ringve vart det òg halde eit lite dansekurs der me fekk prøva å dansa både reinlender, vals og stiger⁵ til lirekassespel. Det vart òg arrangert stol-leiken til lirekassespel og vist familieførestillinga *Katizi* med Teater Fusentast.

Utstillinga *Musikk på boks* står fram til 10. januar 2021. Sjå meir om utstillinga her: <https://ringve.no/mekaniske-instrumenter-2019>. Sjå elles Facebooksida til Norsk lirekasselau, der ein mellom anna kan finna invitasjon til lirekassfestival 30. juli–2. august 2020, denne gongen i Sandefjord.

Konsert i tunet på Ringve med festivaldeltakarar.

5. Norsk senter for folkemusikk og folkedans har på Youtube publisert eit opptak av «stiger fra Velfjord» frå 1978, der det vert spela til dans med dreiepositiv: <https://youtu.be/W8KJcPwRDkw>